

Saimaan ammattikorkeakoulu
Kuvataide Imatra
Kuvataiteen Koulutusohjelma
Maalaus

Jenna Kähönen

KAUNEUDESTA JA LIHASTA

Kauneuden ja vastenmielisyyden käyttö ihmiskuvassa

Opinnäytetyö 2019

Tiivistelmä

Jenna Kähönen

Kauneudesta ja lihasta, kauneuden ja vastenmielisyyden käyttö ihmiskuvassa
30 sivua

Saimaan ammattikorkeakoulu

Kuvataide Imatra

Kuvataiteen koulutusohjelma

Maalaus

Opinnäytetyö 2019

Ohjaajat: lehtori Lotta Pyykkönen Saimaan ammattikorkeakoulu, kuvataiteilija
Petri Hytönen

Opinnäytetyötekstissä käydään läpi Aarne Kinnusen määritelmää ihmisen tarpeesta kokea kauneutta. Tekstissä nostetaan esille myös Carol Korsmeyerin ja Bernard Bosanquetin määritelmiä erilaisista kauneuden tasoista sekä Umberto Econ näkemystä kauneuden ja rumuuden suhteesta toisiinsa.

Opinnäytetyö käsittelee ihmiskuvan esittämistä tavalla mikä sisältää paljon kauneutta, kantaen kuitenkin samalla rumia tai vastenmielisiä piirteitä. Esimerkiksi kauneuden ja vastenmielisyyden käytöstä nostetaan Jenny Savillen maalauksia sekä Body Worlds -näyttelyn teoksia, jotka kantavat epämiellyttävällä tavalla teemaa ihmisen lihallisuudesta tai ruumiillisuudesta, kuitenkin esitettynä tavalla, joka on visuaalinen ja kaunis.

Jenna Kähönen pyrkii omassa työskentelyssään tasapainoon kauniin tekniikan ja epämiellyttävän aiheen välillä. Teokset kuvaavat ihmistä ruumiillisesta näkökulmasta, epämiellyttävissä asennoissa. Niissä on viitteitä ihmisen sisäiseen suonistoon ja kudokseen. Tavoitteena on kauneuden käyttäminen tavalla, joka ei herätä katsojassa liikaa ihailua, vaan pikemminkin nostattaa katsojassa epämiellyttävyyttä tai hienovaraisista vastenmielisyyden tunnetta.

Asiasanat: ihmiskuva, kauneus, vastenmielisyys, ruumiillisuus

Abstract

Jenna Kähönen
About beauty and flesh
30 pages
Saimaa university of applied science
Fine arts, Imatra
painting

The thesis goes over Aarne Kinnunen's definition of the human need to experience beauty also observing Carol Korsmeyer's and Bernard Bosanquet's definitions on different levels of beauty, as well as Umberto Eco's view on the relation between beauty and ugliness.

The thesis deals with the presentation of the human image in a way that contains a lot of beauty, but carries disgusting or ugly features. Jenny Saville's painting and the pieces of the Body Worlds exhibition are used as an example of the usage of the beauty and disgust. Both of them carry an uncomfortable theme of human flesh and corporeality, however presented in a way that is visual and beautiful.

In her own artistic work Jenna Kähönen strives to have a balance between the beauty of the technique and an unpleasant theme of the subject. The pieces depict human image in the corporeal point of view, the figures are posed in an unpleasant way and the works carry indications of the internal tissue and veins. The objective/goal is to use beauty in a way that does not awaken too much admiration; rather its usage should awake some feeling of unpleasantness or slight disgust.

Keywords: human image, Beauty, disgust, corporal

Batchelor's these 2019

Instructors: Ms Lotta Pyykkönen, senior lecturer, Saimaa UAs and Mr Petri Hytönen, visual artist

Sisällys

1	Johdanto	5
2	Kauneus.....	6
2.1	Kauneuden kaksi määritelmää	6
2.2	Kauneuden vetovoima	7
3	Jenny Saville	9
3.1	Ihmiskuva	10
3.2	Ihmiskäsitteen eläimellistäminen	12
4	Body Worlds	14
	Ruumiiden esteettisyys	15
5	Ihmisyttä rikkova kuvaustapa	17
	Yllättävyys Savillen ja Body Worlds -näyttelyn teoksissa	18
6	Oma taiteellinen työskentely	19
6.1	Omat lähtökohtani	19
6.2	Tekniikka	21
6.3	Hahmon ruumiillisuus ja siitä nousevat vastenmieliset viitteet	24
6.4	Hahmokuvauksen muoto ja kauneus	26
7	Pohdinta.....	28
8	Yhteenveto.....	30
	Lähteet	31

1 Johdanto

Käsittelen opinnäytetyössäni ihmiskuvaa ja sitä, miten siinä oleva kauneus ja vastenmieliset elementit toimivat yhdessä tehokkaasti. Lähestyn ihmisen kuvaamista sen ruumiin tai kehollisuuden kautta ja pyrin nostamaan esiin siinä olevia vastenmielisiä viittauksia liittyen hahmon ihmisyyteen, ruumiillisuuteen tai kuolemaan.

Käytän esimerkkeinä Jenny Savillen maalauksia sekä Body Worlds -näyttelyn teoksia, jotka molemmat kuvaavat ihmistä epämiellyttävällä tavalla. Teokset kantavat teemaa ihmisen lihallisuudesta, ihmisyyden haastamisesta sekä ruumiillisuudesta. Ne on kuitenkin esitetty visuaalisella ja kauniilla tavalla. Teoksessa oleva vastenmielisyys ja rumuus toimivat siten vahvasti yhdessä sen kauneuden ja esteettisyyden kanssa. Pyrin peilaamaan tätä lähestymistapaa omaan työskentelyyni.

Maalaus on ollut minulle aina sydäntä lähellä. Opinnäytetyöni kuvallisessa osiossa käytän ohuita akryylikerroksia tavoitellen maalauksiin kerroksellisuutta, joka antaa teokselle läpikuultavuutta sekä kuulasta olemusta. Pyrin lähestymään hahmojen kuvaamista tavalla, joka hehkuu kauneutta, mutta viittaa samalla epämiellyttävällä tavalla ruumiillisuuteen ja kehon sisäiseen suonistoon ja kudokseen.

Puhun teoksissani paljon kauneudesta ja koen sen olevan iso osa omaa tekemistäni. Arvostan taiteessa kauneutta ja visuaalisuutta sekä maalauksessa olevaa taitoa ja tekniikan monipuolisuutta. Pohdin kauneuden käyttöä ihmiskuvassa ja siihen tarvittavaa rumuutta tai vastenmielisyyttä. Minua kiinnostaa kauneuden kyky kantaa rumaa sekä vastenmielistä teemaa tavalla, joka tekee siitä vaikuttavaa ja voimakasta.

2 Kauneus

Käyn tekstissä läpi lyhyesti Aarne Kinnusen määritelmää ihmisen tarpeesta kokea kauneutta. Nostan esille myös esiin Carolyn Korsmeyerin ja Bernard Bosanquetin määritelmiä erilaisista kauneuksista ja kauneuden tasoista sekä Umberto Econ näkemystä kauneuden ja rumuuden suhteesta.

Kauneuden tarkka määritteleminen on vaikeaa, koska kauneus on suhteellista ja riippuu aina katsojan suhtautumisesta objektiin. Sanonta ”kauneus on katsojan silmässä” kuvaa kauneuden subjektiivisuutta. Kauneus on ihmisen antama arvo, joka kuvaa visuaalisten piirteiden tuottamaa mielihyvää.

Aarne Kinnunen (2000, 11-12) kuvaa ihmisen tarvetta kokea kauneutta seuraavasti:

Meillä on primitiivinen ja intensiivinen kauneudenkaipuu ja siksi kauneuden ja rumuuden ongelmat ovat askarruttaneet niin kauan kuin tiedetään: mytologiassa, uskonnossa ja filosofisissa järjestelmissä ja taiteeseen sisällytetyissä pohdinnoissa. Kauneuden kaipuu ja ruman ongelmat eivät ole palautettavissa mihinkään muuhun. Ne ovat itsenäisiä ja jakamattomia.

2.1 Kauneuden kaksi määritelmää

Bernard Bosanquet (1915, 47-48) tuo esille kaksi erilaista määritelmää, joihin kauneus voidaan jakaa. Nämä ovat *helposti havaittava kauneus* ja *vaikeasti havaittava kauneus*. Helposti havaittavan kauneuden määritelmä on sen katsojalle tuottama suora mielihyvän tunne. Helposti havaittava kauneus on pintapuolista, se on lähes kaikkien mielestä kaunista. Esimerkkejä helposti havaittavasta kauneudesta ovat muun muassa yksinkertaiset sävelet tai kauniit kasvot.

Vaikeasti havaittava kauneus on jotain, joka kantaa esteettisyytensä lisäksi voimakkaampaa teemaa tai tuntemusta. Tähän piiriin kuuluvat asiat eivät suoranaisesti sovi helposti havaittavaan kauneuteen. Toisin kuin helposti havaittava kauneus, vaikeasti havaittava kauneus ei ole kaunista kaikille, vaan se itse rajoittaa omaa katsojakuntaansa sillä, miten se tuo erilaisia teemoja esiin. (Bosanquet 1915 48–49.)

Vaikeasti kauniiksi havaittavan teoksen aiheen epämukavuus on mukana teoksessa valjastaen epämukavan tunteen tai piirteen mukaan teokseen täten vaikeuttaen katsojan kokemusta teoksesta kauniina. Kuitenkaan voimakkaiden tai epämiellyttävien teemojen esilletuonti ei poista teoksessa olevia kauneuden elementtejä.

Monet piirteet voivat muuttaa helposti havaittavan kauneuden vaikeasti havaittavaksi kauneudeksi. Vaikeasti kauniiksi havaittavat teokset vaativat katsojalta keskittymistä niissä käytettyjen visuaalisten valintojen vuoksi. Katsojan pysäyttäviä piirteitä voivat teoksessa olla esimerkiksi epämiellyttävä jännite tai siinä oleva liian mutkikas kuviointi. (Bosanquet 1915, 48–49.)

Vaikeasti havaittava kauneus on termi, joka Bosanquetin (1915, 47) mukaan pitää sisällään subliimin tai vaikuttavan taiteen käsitteen. Subliimilla ja vaikeasti kauniiksi havaittavalla taiteella ei ole tarkkaa erottavaa tekijää, ja näiden ero onkin kuin veteen piirretty viiva. Kun verrataan käsitettä *subliimi* käsitteeseen *kauneus*, voidaan huomata, miten rajoittunut kauneuden käsite tässä suhteessa on. Kauneus on sitä, mikä on pientä hillittyä, haurasta ja siroa, kun taas subliimi on avaraa, särmikästä ja raakaa. Subliimi omaa hurmaavan kyvyn nostattaa katsojalle mielikuvia voimakkaista ja kauheista asioista. (Korsmeyer 2011, 169.)

2.2 Kauneuden vetovoima

Henri Matisse kertoo muistiinpanoissaan (Notes of a Painter 1908) kauneuden ja viehättävyyden olevan piirteitä, joita hän peittää saadakseen teokseen kantavamman teeman. Jotta teos pystyisi kantamaan voimakasta teemaa, tulee viehättävyyden olla läsnä teoksessa, mutta sen ei tulisi toimia ylivoimaisena elementtinä. Viehättävyyttä käytetään visuaalisena keinona yhdessä teoksen muiden elementtien kanssa. Teoksessa tarkoituksena on viehättävyydspiirteen hallittu käyttö.

Carolyn Korsmeyer (2011, 171) erottaa kauneuden ja nätin käsitteet toisistaan. Käsitteen kauneudesta on nähty kantavan enemmän painoarvoa kuin käsitteen

nätistä. Jotta nätti teos voisi muuttua kauniiksi, se tarvitsee itseensä ripauksen jotain vaikeaa, joka rikkoo teoksen miellyttäviä elementtejä.

Korsmeyer (2011, 169) tunnustaa nättien asioiden omaavan esteettistä arvoa, mutta koska ne eivät pysty kiinnittämään katsojan huomiota, taiteilijat eivät käytä niitä usein. Pelkillä esteettisillä piirteillä ei myöskään ole kykyä tukea teoksen teemaa samalla tasolla kuin toisilla esteettisillä ominaisuuksilla.
Rumuuden välttämättömyys

Rumuus mielletään usein kauneuden vastakohtaksi. Se voi olla harmonian puutetta, joka rikkoo kauneuden perustana olevia sopusuhtaisuuden sääntöjä. Vaikka rumuus ja kauneus on koettu toistensa vastakohtiksi, ne ovat kuitenkin taiteessa toisiaan nostattavia elementtejä.

Umberto Eco (2008, 135) viittaa kirjassa *Kauneuden historia* Karl Rosenkranzin johdantoon, jossa Rosenkranz kertoo rumuuden olevan erottamaton kauneudesta. Kauneus ja rumuus vaativat toisensa toimiakseen, ja ne ovat olemassa vain suhteessa toisiinsa. Ne korostavat toisiaan ja niitä ymmärretään toistensa kautta. Täten rumuus toimii kauneuden ehtona.

Kauneuden ja rumuuden teemoja tutkittaessa voidaan todeta, että kauneus vaatii itseensä jonkinlaisen ruman tai epämiellyttävän elementin, jonka kautta rumuus toimii yhdessä kauneuden kanssa antaen teokselle perspektiiviä ja kontrastia. Ristiriita teoksen epämieluisan teeman/olemuksen ja sen kauniin toteutuksen välillä antaa sille vetovoimaa ja tekee teoksesta huomiota herättävän ja kiinnostavan.

Taiteen kautta on mahdollista esittää hyvin raskaita teemoja katsojassa mielenkiintoa herättävällä tavalla. Eco mainitsee kirjassaan *Kauneuden historia* taiteen kyvyn kuvata rumuutta kauniisti. Rumuus voidaan taiteen kautta tuoda esille rumuutta jäljittelevällä tavalla tehden siitä hyväksyttävää katsojalle. Taiteessa käytetty kauneus pystyy siten pehmentämään tunteen tai aiheen kitkeryyttä. (Eco 2008, 133.)

3 Jenny Saville

Jenny Saville on ollut pitkään yksi suosikkitaiteilijoistani. Minua kiehtoo Savillen kyky esittää ihminen tavalla, joka nostaa esiin vastenmielisiä elementtejä ja samalla herättää kiinnostusta ja ihailua. Saville on mielestäni parhaita esimerkkejä siitä, miten ihmisen kuvauksessa käytettyä vastenmielisyyttä voidaan käyttää tehokkaasti kauneuden rinnalla. Teoksen kaunis maalausjälki ja siihen luotu pinnan kuvaus on esteettistä ja kaunista samalla, kun katsojaa herätellään maalauksesta tulevilla ruumiillisilla ja vastenmielisyyden teemoilla sekä ajatuksilla.

Jenny Saville on englantilainen nykytaidemaalari. Saville kuuluu Young British Artists -ryhmään ja työskentelee kansainvälisesti. Taiteilija valmistui Glasgow School of Art -koulusta vuonna 1992.

Savillen tunnetuimpia teoksia ovat öljyvärimaalaukset lihavista naishahmoista, jotka ovat kaukana nykypäivän kauneusihanteesta. Taiteilijan maalaukset ovat kooltaan massiivisia, ja niissä kuvatut henkilöahmot juuri ja juuri mahtuvat kankaalle. Teoksissa tuodaan voimakkaasti esille ihmisen fyysistä olemusta, sen ruumiillisuutta sekä lihallisuutta. Teoksen hahmojen kehonkieli ja katse kertovat henkilöahmon asenteesta, ahdingosta tai sen olemuksesta.

Taiteilijan teokset ottavat kantaa nykyajan ihmis- ja naiskuvaan ja niihin voi liittää paljon feministisiä tulkintoja. Taiteilija kuvaa naishahmoja tavalla, joka ei herätä katsojassa naisen piirteisiin tai hänen kauneuteensa kohdistuvaa ihailua. Teoksissa olevien hahmojen piirteet eivät ole sieviä, ne eivät kuvaa naista tavalla, jolla nainen on totuttu taiteessa näkemään. Teoksen henkilöahmo toimii enemmänkin keinona tuoda esille hahmon fyysisyyttä, sen lihaa, sekä teoksessa olevaa tilannetta, tunnetta tai ajatusta.

3.1 Ihmiskuva

Ensimmäisenä teoksena tuon esiin *Fulcrum* (Kuva 1), joka on Jenny Savillen vuosina 1998–99 maalaama teos. Teos kuvaa kolmea lihavaa naista, jotka on asetettu makaamaan päällekkäin. Hahmot on sidottu yhteen narulla, joka on kiristetty kaikkien naisten ympärille. Naiset pitävät toisistaan kiinni lujaa, he ovat kuin kietoutuneet yhdeksi massiiviseksi lihavuoreksi, ja raajoista ei ole enää varma, mikä kuuluu kenelle.

Kuva 1. *Fulcrum* Jenny Saville 1998–1999 (Saatchi Gallery) a

Maalauksen naiset on tuotu katsojan eteen massiivisina, heidän valtava fysiikkansa ja lihansa peittävät suuren osan teoksesta. Hahmojen lihallisuus on tuotu suoraan katsojan eteen mässäiltäväksi ja kauhisteltavaksi. Teoksessa oleva valo osuu hahmoihin katsojan suunnalta, mikä saa naisten lihan kääntymään katsojaan päin, ikään kuin työntymään katsojan päälle. Hahmojen muodostama vuori tuntuu jopa uhkaavalta, se tuntuu olevan liian lähellä. Teoksen lihakasa on kuin kaatumassa katsojan päälle, ja katsoja saa todella käsityksen langan varassa olevasta lihavuoresta.

Maalaus on kooltaan 2,89 x 4,87 m, mikä tarkoittaa katsojan näkökulman teokseen olevan poikkeuksellisen alhaaltapäin. Maalauksen olemus tulee sen koon ja katselukulman takia entistäkin vaikuttavammaksi, mikä tehostaa ajatusta lihavuoresta.

Tilanteessa oleva ahdistava tunne välittyy katsojalle. Tuntuu kuin naisia ei varsinaisesti olisi kuvattu ihmisinä, vaan heitä kuvataan ennemminkin lihana. Naisista puuttuu jotain ihmiselle olennaista. Hahmot eivät vaikuta henkilöiltä, vaan ne on asetettu tilanteeseen tai tilaan, joka asettaa ne eläimen asemaan. Kasvoissa ja raajoissa oleva kääntö sekä niiden tummempi väritys luo kuvaa kehon jännittyneisyydestä. Kasvojen ilme ja niissä oleva punaisuus luo mielikuvaa hengen pidättämisestä. Hahmot on survottu pieneen tilaan, niiden ympärillä oleva lanka on kireällä ja se pureutuu naisten lihaan, ne pitävät toisistaan kiinni ja vetävät toisiaan vielä enemmän yhteen. Hahmojen jännittyneisyys, niissä oleva pelko, asettelu ja tilanne luovat selvän viittauksen eläimeen. Teoksessa on eläimellistä kauhua, pelkoa ja odotusta, kuin karjaa olisi viety tapettavaksi.

Maalauksessa on paljon herkkiä ja kauniita elementtejä. Hahmojen terveempää ja eloisampaa ihoa kuvataan lämpimillä vaaleanpunaisilla ja ihonvärisillä sävyillä. Savillelle tyypilliseen tapaan lihan olemus ja sen tuntu tulevat vahvasti esille teoksessa. Saville ikään kuin muotoilee hahmojen ruumiin käyttäen monissa kohdissa selkeitä, mutta harmonisia värejä tuoden lihan olemuksen ja tunnun esiin hienovaraisella ja kauniilla tavalla.

Teoksessa on kauniita vaaleita sekä tummia sinertäviä ja vihertäviä alueita, joissa ihon heleys on siirtynyt pois ja iho alkaa näyttää kuolleelta. Siniset ja vihertävät sävyt ovat voimakkaana alimpien naisten kehoissa, mikä voi viitata kuvassa olevaan kovaan puristusvoimaan tai paineeseen, jonka päällä makaava lihamäärä luo. Tuntuu kuin maalauksen hahmot tekisivät hidasta kuolemaa lihan luoman paineen alla.

3.2 Ihmiskäsitteen eläimellistäminen

Nostan esiin myös toisen esimerkin Jenny Savillen tuotannosta, vuonna 2000 maalatun teoksen *Host* (Kuva 2). *Host* on öljyvärimaalaus, joka kuvaa vaaka-asennossa makaavaa sian torsoa. Sian pää on leikattu pois kuvarajauksella, eivätkä sen jalat ole kokonaan näkyvissä. Teoksen tilanne on katsojalle epäselvä. Sian pinta on kaunista, ja siinä on eloisa hehku, mutta sian asento pöydällä ja sen ylimenevät raajat ja pää viittaavat kuolemaan. Torsoon on sekoitettu ihmisen ja eläimen piirteitä: se on eläimen torso, mutta teoksen olemus ja sen värimaailma on ihmisen ihoon sopiva. Tämä luo käsityksen ennemminkin ihosta kuin sian nahasta. Teos aiheuttaa katsojassa vastenmielisyyden tunteita, sillä ihmistä ei halua nähdä eläimen asemassa tai sen paikalla.

Kuva 2. Host Jenny Saville 2000 (Saatchi Gallery) b

Iho on kuvattu kauniilla tavalla. Sen muoto ja rakenne antavat selvän kuvan siitä, mitä katsomme. Teoksessa olevat herkäät vaaleanpunaiset ja punaruskeat värit tuodaan kauniisti esille herkän sinivihreän varjostuksen avulla, joka luo iholle kauniin tekstuurin ja vaihtelevan pinnan.

Varjossa oleva sinertävä värytys luo herkän kontrastin herkkiin vaaleanpunaisiin sävyihin. Se muotoilee sian pintaa ja antaa mielikuvan siinä olevasta ruumiillisuudesta, ohuen ihon alla olevista verisuonista. Sian pinta on tuotu maalauksessa eläimen lailla esiin, mutta se vaikuttaa kosketeltavalta samalla tavalla, jolla ihmisen iho on kosketeltavaa.

Teoksessa oleva valo osuu hahmon ruumiiseen ylhäältä päin näyttäen vatsan yksityiskohdat tarkkaan. Lantion kapeneminen korostaa vatsan pyöreyttä sekä raajojen taiteessa tapahtuvaa kaventumista. Torson ylimääräinen liha laskeutuu rentona vaakasuuntaan, ja raajojen liha melkein valuu pöydälle erottaen sen vatsan jännittyneestä tai turvonneesta lihasta.

Mahan kuvauksessa ei voi olla huomaamatta siitä pehmeästi ulkonevia nännejä. Sian nisät on esitetty tavalla, joka kiinnittää katsojan huomion. Ne on kuvattu herkällä vaaleanpunaisella, ne luovat kontrastia mahan sinertävyydelle ja nousevat sitä kautta esiin.

Korsmeyer viittaa kirjassaan *Savoring Disgust* Saatchi-gallerian internetsivuilla olevaan tekstiin, jossa mainitaan *Host*-teoksen pohjautuvan Marie Darrieussecqin julkaisemaan kirjaan *Big Tales* vuodelta 1996. *Big Tales* kertoo naisesta, jonka ruokahalun ja seksuaalisen himon noustessa hän muuttuu pikkuhiljaa siaksi. (Korsmeyer 2011, 104.)

Maalauksen hahmo kantaa viitteitä raskaudesta. Sen nimi *Host* suomentuu emännäksi, ja viittaa siihen, että sika on kantamassa tai kantanut poikuetta. Sian maha pullistuu ulospäin, ja sen nisät ovat turvonneen oloisia aivan kuin sika olisi valmis imettämään. Nisät ovat torson kuvauksessa myös suoraan katsojan edessä, niihin on kiinnitetty paljon huomiota, ja ne on kuvattu yksityiskohtaisesti.

Torson nisiä voisi jopa sanoa kauniiksi. Ne kuvataan hyvin ihmismäisellä tavalla: ne ovat pehmeän turvonneet ja vastaavat väriykseltään ihmisen nännejä. Ihmisen ja eläimen sekoittuneet piirteet luovat katsojalle epämukavaa oloa.

Torso on kuvattu välitilassa ihmisen ja eläimen välillä, sillä on piirteitä sekä ihmisestä että siasta. Tällainen välitilan kuvaus voi herättää katsojassa inhon tai epämiellyttävyyden tunteita. Ihmiselle on olennaista lokeroida epäselvä tilanne tai tila.

Kieran (2004, 81) käsittelee Savillen *Host*-maalausta kirjassaan *Revealing Art*. Hän selittää Savillen teoksesta tulevan vastenmielisyyden tunteen olevan visuaalinen kokemus, joka syntyy kohdattaessa jotain, joka on olemukseltaan ihmismäinen, mutta rikkoo oletuksia siitä, miltä kasvojen ja kehon piirteiden tulisi näyttää.

Asiat, jotka ovat välimuotoja ja jotka eivät selvästi kuvaa ihmistä eivätkä eläintä, ovat vaikeampia lokeroida. Tämä epäselvä tilanne ja sen lokeroinnin puute koetaan usein vastenmielisenä siinä olevan ihmisyyden kyseenalaistamisen vuoksi.

Käsitys ihmisyydestä on erotettu voimakkaasti eläimestä, ja niiden sekoittaminen rikkoo käsitystä siitä, mikä ihminen on ja mitä sen oletetaan olevan. Maalauksessa *Host* sika kuvataan ihmismäisellä ja fyysisellä tavalla, joka aiheuttaa katsojalle vastenmielisiä tuntemuksia ihmiskäsitteen eläimellistämisen takia ja teoksen kuolemaan viittaavien elementtien vuoksi.

4 Body Worlds

Toinen lähestymistapa, jonka haluan nostaa esimerkiksi ihmisen kuvauksesta ja sen visuaalisuudesta, on Body Worlds -näyttely. Näyttely on aloittanut vuonna 1995, ja siinä käytetyn tekniikan ja konseptin kehittäjä on Gunther Von Hagens. Näyttelyllä on paljon esteettistä arvoa ja kauneutta, mutta se keskittyy ihmisen kehon toiminnan kuvaamiseen ja sen tutkimiseen.

Näyttelyn pääasiallinen tarkoitus on luoda katsojalle toisenlaista näkökulmaa tai suhtautumista omaa kehoa kohtaan. Se esittelee lahjoitettujen ruumiiden avulla monipuolisesti ihmisen kehon sisästä anatomiaa: elimistöä, lihaksia, hermostoa ja verisuonia ilman ihoa ja joissain tapauksissa ilman lihaa.

Aloin tutkia Body Worlds -näyttelyä vuosia sitten, ja se on kiinnostanut minua pitkään. Se on näyttelynä esteettinen ja eteerinen kokemus, siinä on jotain, joka ei ole tästä maailmasta. Ihmisen kehon sisusta ja sen piirteitä tuodaan katsojan eteen tavalla, joka on vahvan esteettisyytensä ja kauneutensa ansiosta hyväksyttävää. Näyttely esittelee ihmisen ruumiillisuutta/ruumiista tavalla, jossa kuolema on tavallaan etäännytetty ruumiista, jotka on plastinointitekniikan avulla jähmetetty paikoilleen erilaisiin eläväisiin asentoihin, kuoleman ja elämän välille.

Ruumiiden esteettisyys

Body Worlds -näyttely esittelee ruumiita ja on siten suoraan liitettävissä kuolemaan. Ruumiit tuodaan esille esteettisesti, mutta samalla ajatus ruumiista, joka on plastinoitu, muotoiltu neuloilla tai mahdollisesti leikattu siivuksi, tuntuu todella pahalta. Vaikka ruumiit on lahjoitettu näyttelyn käyttöön, niiden esittämisessä on jotain vastenmielistä.

Kuva 3. Kehon hermosto

Kuva 4. Verisuonisto

Kuva 5. Siivutettu Ruumis

(Kähönen 2019.)

Ajattelin vastenmielisyyden tunteen olevan koko ajan läsnä näyttelyssä, mutta näyttelyn esteettisyys ja sen eteerisyys aiheuttivat minussa sen, että teosten takana oleva konteksti ja niiden tekotapa katosivat jatkuvasti ajatuksista.

Plastinoidut verisuoniteokset olivat minusta erityisen kauniita. Kuvassa 4 on käden verisuonistoa, ja se oli minusta yksi näyttelyn kauneimmista teoksista. Siinä on upea kiemurteleva kirkkaanpunainen suonisto. Väri vaihtelee valtimoiden ja laskimoiden välillä kirkkaanpunaisesta hieman vaaleampaan punaiseen. Lasiin upotettu käden suonisto tulee esiin verkkomaisesti, ja katsoja saa siitä kolmiulotteisen kuvan. Ihon ja lihan poistaminen tuo verisuonet esiin tavalla, joka muistuttaa käden muotoon kasvanutta kaunista orgaanista juuristoa.

Kuva 5 esittelee ihmisen plastinoitua ruumista, joka on jäädytyksen aikana leikattu kolmen millimetrin paksuisiksi siivuiksi. Leikatut siivut ovat siistejä, ohuita ja valoa läpikuultavia, ja ne on ripustettu roikkumaan pystyasentoon. Teoksen takaa tuleva valo antaa sille kauniin hohtavan sävyn ja korostaa sen muovimaista pintaa. Ihmisen sisäpuolen monipuolisuus saa aikaan orgaanisen ja esteettisen kokonaisuuden.

Plastinoitu ruumis on siivutettuna hankala yhdistää ihmiseen, sillä sen piirteistä on viety pois ihmiselle olennaisia ja ihmisiltä odotettuja piirteitä. Ihminen tunnistetaan sen ulkoisten piirteiden ja muodon mukaan, joten kasvojen ja kehon ihon sekä niiden muotojen puuttuminen vaikeuttaa teoksen yhdistämistä ihmiseen. Teoksen kuvaama ihmisen sisältämä ruumiillisuus on mielenkiintoinen: siinä on selvää ihmismäisyyttä, mutta sen yhdistäminen ihmiseen on vaikeaa.

Kuvassa 3 on yksityiskohta yhdestä näyttelyn teoksesta, jossa esitellään pääasiassa kehon hermostoa. Siinä olevat kynnet olivat ehkä ensimmäinen asia, joka todella hätkähdytti minua tajuamaan teoksessa piilevää kauhua. Siinä oli jotain hyvin ihmismäistä, joka on säilynyt elämän, kuoleman ja plastinoinnin yli lähes muuttumattomana. Tämä oli näyttelyssä pysäyttävä hetki. Sain teoksessa olevasta yksityiskohdasta perspektiiviä, joka auttoi minua näkemään teokset enemmän kuolleiden ihmisten ruumina kuin veistoksina.

5 Ihmisyyttä rikkova kuvaustapa

Body Worlds -näyttelyn teokset ja Jenny Savillen maalaukset käsittelevät esteettisellä tavalla aiheen luomaa vastenmielisyyttä tai rumuutta. Teokset rikkovat ihmisen kehoon ja olemukseen liittyviä normeja ja sääntöjä, minkä on todettu nostattavan ihmisissä vastenmielisyyden tunnetta.

Näyttely on saanut paljon negatiivista palautetta sen kiistanalaisen aiheen vuoksi. Aaron Ginsburg (2011) on vahvasti Body Worlds -näyttelyä vastaan. Ginsburg kertoo näyttelyn toiminnan olevan epäkunnioittavaa kuolleiden ihmisten kohtelua, se alentaa hänen mielestään elämän arvoa sekä objektisoi ihmistä.

Body Worlds esittelee kuolleiden ihmisten ruumiita tavalla, joka imitoi elämää. Ne ovat ihmisiä, jotka on kuoleman jälkeen jähmetetty eläväisiin asentoihin, elämän ja kuoleman väliin. Ihmisen näyttäminen tällä tavalla tuntuu pahalta, mutta se myös kiinnostaa. Anatomia ja kehon toiminta tulevat aina olemaan ihmiselle olennaista.

Näyttely esittää ruumiit ihmisyyden käsitettä haastavalla tavalla, sillä ruumiista on poistettu ihmiselle olennaisia ja tunnistettavia piirteitä. Ne on etäännytetty niiden alkuperästä ja elämästä, niissä olevaan ruumiillisuuteen ei pysty helposti yhdistämään ihmisen persoonaa tai sen henkistä olemusta

Savillen maalauksen hahmot kuvataan eri asioiden välitilassa. *Host*-maalaukselta puuttuu sen ihmismäinen muoto tai sen muoto on sekoitettu eläimeen, se on fyysinen ja kantaa viitteitä kuolemasta. *Fulcrum* taas on pitänyt ihmisen muodon, mutta tilanne on esitetty ruumiskeskeisellä tavalla ja ihmishahmot ovat siten suoraa verrattavissa eläimiin. Maalauksen tilanne tai siinä olevan hahmon piirteet haastavat katsojan näkemystä ihmisyydestä.

Umberto Eco pohtii hirviöiden kautta rumuuden kokemista, ja se on yleisesti yhdistetty epämiellyttävän tunteeseen. Hän mainitsee hirviöiden rumuuden syntyvän osittain niille kuuluvista tai niiltä riistetyistä asioista tai piirteistä. Olemassa olevien arvojen rikkominen tuntuu väärältä, ja se mielletään rumaksi tai epämiellyttäväksi, (Eco 2004, 133.)

Vaikka Savillen maalauksissa ja Body Worlds -teoksissa ei ole kyse hirviöistä, ne jakavat paljon elementtejä hirviöiden kanssa. Teoksissa esiintyvä ihminen ei esiinny katsojassa samaistumista herättävällä tavalla. Vaikka ne kantavat ihmiseen osittain yhdistettäviä ominaisuuksia tai piirteitä, niistä tuntuu puuttuvan ihmiselle oletettua olemusta tai sen ihmisyyttä. Body Worlds -teokset sekä Savillen hahmot ovat ruumiillisia ja fyysisiä, ne sijoittuvat eri asioiden väliseen tilaan, ja siten ne sisältävät jotain hyvin vierasta, johon katsoja ei osaa suhtautua. Katsoja ei pysty lokeroimaan näkemäänsä suoraan, mikä aiheuttaa hänessä epämukavuuden tunteen.

Yllättävyys Savillen ja Body Worlds -näyttelyn teoksissa

Katsojan tietäessä, mitä Body Worlds -näyttelyssä on esillä, hänen oletuksensa siitä on monesti karu tai jopa brutaali. Näyttely esittelee ihmisen kehoa katsojalle vieraalla tavalla, sillä se eroaa vahvasti siitä, mitä kuolleen tai elävän ihmisen oletetaan näyttävän. Näyttelyssä esitetty ruumiillisuus rikkoo siten katsojan oletusta siitä, mitä hän tulee näkemään. Näyttely yllättää katsojan omalla visuaalisuudellaan, peittää sen teosten alkuperää ja sen sisältämää epämukavuutta.

Savillen maalausten hahmot yllättävät sillä, mitä ne eivät ole, sillä ne eivät edusta perinteistä tapaa kuvata ihmistä. Perinteisen ihmiskuvan tarkoituksena on kuvata ihmistä ja ihmisen olemusta tavalla, joka tekee kuvasta katsojalle samaistuttavan. Taiteilija on esittänyt vähän kiinnostusta muotokuvamaalaukseen tai perinteiseen tapaan kuvata ihmistä, hän keskittyy lihaan ja sen tuomaan monipuolisuuteen. (Abrams 2016.)

Naisen kuvaaminen taiteen historiassa kantaa ihmiskuvan oletuksen lisäksi monesti toista teemaa, naishahmoon kohdistuvaa objektisoivaa ihailua. Naisen kuvaaminen on aihe, joka saa katsojan helposti luomaan ennakko-olettamuksia näkemäänsä kohtaan. Katsojan oletuksena on jonkinlainen naiselle ominainen kauneus, sirous sekä sopusuhtaisuus.

Taiteilija esittelee maalauksissaan hahmojen lihaa ja niiden ruumiillisuutta. Teokset eivät kuvaa yksilöä, vaan katsojan huomio keskittyy hahmon fyysisyyteen ja sen piirteisiin, lihaan, sen tuomaan ajatukseen tai tilanteeseen.

Taiteilija on haastatellussaan Guardianille kertonut tavoittelevansa maalauksissaan intiimiä sekä pelkoa herättävää tunnetta. Iso alaston kuva naisesta on voimakas, ja se täyttää tilan, ja silti siinä on läsnä levottomuutta sekä ahdistusta. Intiimiys syntyy hahmon läheisyydestä, siinä oleva levottomuus hahmoa määrittävästä lihasta. (Mackenzie 2005.)

6 Oma taiteellinen työskentely

6.1 Omat lähtökohtani

Body Worlds ja Jenny Savillen teokset ovat olleet minulle merkittäviä, ja koen, että olenkin käsitellyt ihmisen sisusta ja sen fyysisyyttä pitkälti niiden antamien näkökulmien pohjalta. Lähtökohtanani on ollut ihmiskuvan tekeminen hahmon ruumiillisuuden tai sen lihallisuuden perusteella.

Pyrin lähestymään henkilöahmoja Savillen tapaisesti ajatellen niitä ei niinkään varsinaisina ihmisinä, vaan tuoden niiden avulla katsojan eteen tilanteita tai hetkiä. Savillen tapa käsitellä hahmon pintaa ja lihaa on veistosmaista, ja se toimii hahmoa määrittelevänä asiana. Nostan omassa työskentelyssäni esiin hahmon pinnan käsittelemistä muotojen kääntymisenä.

Body Worlds -näyttelyn teoksissa ihailen niiden esittelemää ihmisen orgaanisuutta ja elimistön esteettisyyttä, mikä on yksi syy, miksi koen tarvetta lisätä ihmiskuviini ihmisen sisäisiä elementtejä. Lähdin liikkeelle pyrkimyksenäni tuoda esiin ihminen biologisena olentona ja yritin hakea sen kuvaukseen mukaan ihon pintaa. Halusin esittää ihmisen ruumiillisella tavalla tuoden sen sisustan hahmon näkyväksi osaksi.

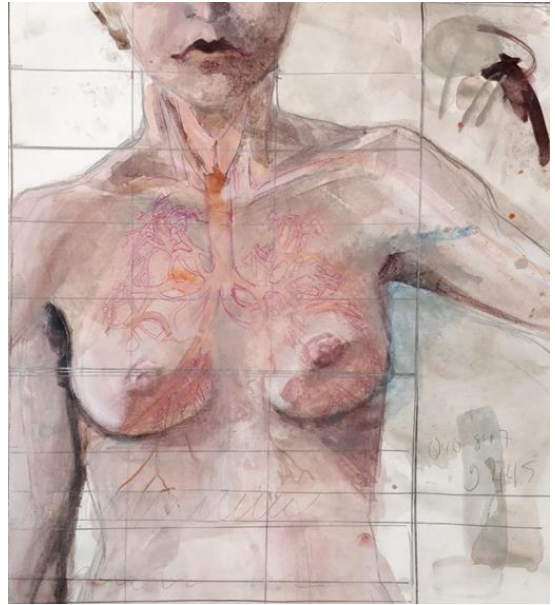
Alla olevat kuvat 6 ja 7 ovat ensimmäisestä luonnossarjasta, josta tuli hyvin kirjaimellinen tulkinta ihmisen kehosta ja elimistä. Halusin tuoda niihin mukaan kehon toimintoja kuvaavia elementtejä.

Olen tuonut kuvassa 6 esiin hahmon keuhkojen ja sen suoniston kulkua jättämällä hahmon todella yksinkertaiseksi. Kasvot on kuvattu lähes naamarimaisella tavalla. Värinkäyttö oli hyvin monotonista, ja luonnos ei sen takia anna vahvaa kuvaa kolmiulotteisuudesta.

Toisessa luonnoksessa (Kuva 7) on nostettu esiin kaulan lihaksia, keuhkoputkea sekä keuhkojen poimuja ihon pinnan pysyessä kuitenkin ehjänä. Yrityksenä oli luoda päällekkäisiä pintoja sekä keuhkoja kehon sisältä että ihoa sen päältä.

Kuva 6. Pusi pusi (Kähönen 2018)

Kuva 7. Ihon alta (Kähönen 2018)

Luonnokset eivät pysty selvästi välittämään tätä ajatusta sekä ihmisen kehon sisäisestä että pinnallisesta rakenteesta. Vaikka niissä kehon sisällä olevaa rakennetta on nostettu esille, se ei irrota itseään kehon pinnasta sen latteuden takia, eikä luonnoksiin synny kerroksellisuutta ihon ja elimien kesken. Luonnokset eivät ole kolmiulotteisia, eikä niissä ole värien hehkua tai ihon ja pinnan tuntua, jota vastenmielinen teos tuntuu tarvitsevan.

Olen tyytyväinen tähän luonnossarjaan, vaikka siinä ei olekaan kaikkia piirteitä, joita haluaisin tuoda esille. Se on silti toiminut minulle esimerkkinä tällaisesta tavasta kuvata ihmistä. Opin luonnossarjasta paljon siitä, miten ihoa ja sen alla olevaa kudosmaista pintaa voi tuoda esille. Tämä sarja synnytti toisen kokeilusarjan, jonka tarkoituksena oli tutkia ihmiskehon sisäistä rakennetta ja sen pintarakennetta samanaikaisesti päällekkäisinä pintoina.

6.2 Tekniikka

Tavoitteenani oli luoda hahmoon päällekkäisyyttä ja läpikuultavuutta sen ruumiin ja sen ihon välille. Pidän ajatuksesta kuvata ihmisen ruumiillisuutta tavalla, joka on sidottu ruumiin sisä- ja ulkopinnan välille. Se kuvaa hahmon kehon välitilaa ihon pinnan ja ruumiin sisäisen suoniston tai elimistön kanssa. Lähdin kokeilemaan hahmojen esittämistä tekniikalla, joka korostaa niiden kauneutta ja värien hohtoa.

Päädyin opinnäytetyöni kuvallisessa osiossa maalaamaan pääasiassa akryylipohjaisella maalilla käyttäen maalia todella ohuina kerroksina. Ohuiden kerrosten ansioista olen pystynyt luomaan läpikuultavaa vaikutelmaa hahmon kerroksien välille.

Olen myös tässä sarjassa lisännyt maalausprosessiin pohjalle viivamaista jälkeä langan avulla. Teoksen alkuvaiheessa käytän yhtenä maalausvälineenä lankaa ja sen luomaa printtimäistä vedosjälkeä.

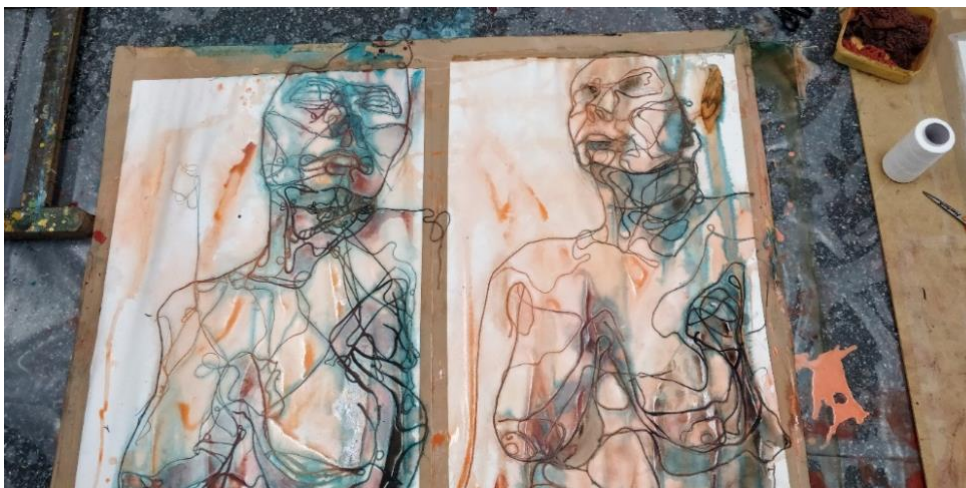
Maalauksen alkuvaihteessa väriä on hankalaa hallita. Prosessi on hyvin spontaani, ja se sisältää paljon sattumaa. Lanka pystyy ohjaamaan väriä, se toimii väriä eristävänä ja jakavana elementtinä. Se antaa jonkinlaista kontrollia, jonka avulla teoksen prosessi on hallittavissa.

Aloitan teosprosessin kasvo- ja rintakuvapiirustuksilla, joissa on tarkkaan huomioitu hahmon asento ja sen rakenne. Toinen vaihe on langan asettaminen määrän paperin päälle. Langan ollessa paikallaan lisään paperille värin ja tarvittaessa lisää vettä. Tarkoitukseni on luoda hahmolle langan tuoman viivan avulla pohja, jossa otan tarpeeksi huomioon piirtämäni hahmon rakennetta ja muotoa.

Kuva 8. Prosessikuva (Kähönen 2019)

Ensimmäinen langan ja värin muodostama kerros voi olla monokromaattinen tai siinä voi yhdistyä eri värejä. Olen tehnyt ensimmäisen kerroksen puhtaan siniseksi vasemmanpuoleiseen rintakuvaan (Kuva 8). Sen kuivuttua olen kastellut paperin ja asettanut lämpimän sävyn sinisen päälle (Kuva 9, vasen hahmo). Oikeanpuoleiseen rintakuvaan laitoin samaan aikaan kahta eri sävyä, sinistä sekä vaalean kellertävää.

Kuva 9. Prosessikuva 2 (Kähönen 2019)

Hahmojen toisen värikerroksen kuivuttua olen tapauskohtaisesti lisännyt varjosävyjä kaulan alueelle tai rintakehän varjoon yrittäen tuoda hahmon muotoa esiin (Kuva 9). Lanka on hieman kiinni paperissa ja eristää värialueet tehokkaasti. Kun olen tyytyväinen pintaan, kastelen paperin ja poistan narun sen pinnasta.

Värikerrosten päällekkäisyys tuo teokseen sattumanvaraisen, jopa hehkuvan pinnan. Saatan lisätä teoksen yksityiskohtiin tummempaa sävyä tuomaan kaulan varjoa tai rintakehän muotoa paremmin esiin. Pysin tässä vaiheessa tuomaan isompaa kokonaisuutta ja muotoa, en yksityiskohtia.

Kun paperi on taas kuiva ja olen tyytyväinen hahmon pinnassa olevaan sävyyn ja sen luomaan muotoon, otan langan kokonaan pois paperilta. Langan jättämä jälki luo kauniin viivan ja tuo esiin sen voimakkaan värisävyyn, joka on alueittain vaikuttanut värin sekoittumiseen ja eristänyt sitä. (Lanka on poistettu kuvasta 10.)

Kuva 10. Prosessikuva 3 (Kähönen 2019.) Kuva 11. Hahmo 2 (Kähönen 2019.)

Kun lanka on poistettu (Kuva 10), alan maalaamaan hahmon pintaa maalaustelineellä yrittäen luoda kolmiulotteista muotoa. Käsittelen hahmoa tasoina, värimuutos tarkoittaa tason kääntymistä. Kolmiulotteisuus syntyy, kun kasvojen tai kehon valo- ja varjokohdat asettuvat paikoilleen tavalla, joka saa jotkin kohdat nousemaan katsojaa kohti ja toiset painumaan pois päin.

Olen maalannut viivan päälle ja tuonut hahmoon enemmän ihmismäistä olemusta sekä väriä. Pysin hahmon esittämiseen kolmiulotteisena, jopa veistosmaisena. Sen kasvonpiirteissä olevien korkeuserojen ja muotojen pitäisi olla katsojan nähtävillä: poskiluun tai nenän työntyminen katsojaa kohti sekä poskien ja kaulan sivujen painuminen taaksepäin. Hahmon katseen kääntyminen katsojaan päin vaatii hahmon kasvonpiirteiden kolmiulotteista kuvausta (Kuva 11).

Tuon hahmojen kehon esiin sen tasoja kääntämällä: osa kehosta on selvästi edessä, ja jotkut osat painuvat taaksepäin. Hahmon nenä on katsojaa päin nouseva käänнос, ja sen posket ovat katsojasta poispäin kääntyvä taso. Rintakehä on jätetty yksinkertaisemmaksi, ja se kantaa enemmän kehollista ja suonistomaista tuntua. Haluan kuvata rintakehän tavalla, joka tasapainottaa kasvojen muotoa. Kuvaan kehon kevyemmin, pehmeämpänä.

Olen rakentanut hahmoa maalaamalla paljon viivan mukaan. Viivan olemus on teoksessa olennainen, se toimii minulle paikoittain luonnosmaisena ohjeena siitä, mitä tulee minnekin. Maalauksessa oleva viiva nousee osittain esiin, koska hahmot ovat kolmiulotteisia. Viivan väri ja sen olemus hahmon ”sisällä” luovat maalaukseen hahmon pinnan alla olevan hohdon.

6.3 Hahmon ruumiillisuus ja siitä nousevat vastenmieliset viitteet

Yritin tuoda ihmisen kuvauksen esiin tavalla, joka nostaa hahmojen ruumiillisuuden teoksen pääasiaksi esittäen tämän kuitenkin kauniilla tavalla. Langalla tehty viiva tuo kudosmaisena ominaisuuden henkilöhahmon pintaan tai sen alle. Viiva erottuu muusta maalaukselta selvästi luoden viittauksia joko verisuoniin tai elimiin, hahmon kehoon ja sen fyysisyyteen. Haluan kuvata ruumiillisuutta tavalla, joka nostattaa katsojassa jonkinlaista hienovaraista vastenmielisyyden tunnetta.

Kuva 12. Hahmo 2 (Kähkönen 2019.)

Kuva 13. Hahmo 3 (Kähkönen 2019.)

Olen kiinnittänyt omissa teoksissani paljon huomiota hahmojen muotoon ja niiden pintaan tai ihoon. Tavoitteenani on yhdistää ruumiillisuutta henkilöahmon olemukseen tekemällä ihosta läpikuultavan ja paljastamalla suoniston sen alla. Kuvassa 12 langan avulla tehty suonisto hehkuu ihon alta ja tuo hahmoon brutaaliutta. Hahmon verisuonet kuultavat ihon läpi kirkkaan sinisinä. Siitä syntyy tietynlaista veteen upotetun ruumiin tuntua, se antaa katsojalle ajatuksen läpinäkyvästä lihasta.

Hahmon piirteissä yhdistyvät ihon pinta ja ruumiin sisäinen kudος tai suonisto luovat jotakin hyvin vierasta. Teoksesta tulee moniselitteinen ja henkilöahmojen tilanne lähestyy tietynlaista välitilaa. Hahmot ovat elossa, mutta ne kantavat kuolemaan viittaavia elementtejä ja niiden pinta voi olla osittain hajotettu ja osittain yhtenäinen.

Kuvan 13 hahmossa oleva lanka myötäilee hahmon muotoa. Koska langan väri on tässä ollut punertavan ruskea, se ei pysty luomaan päällekkäisyyden tuntua ihon hempeiden värien kanssa, vaan se näyttää asettuvan hahmon pinnalle. Viiva saa esiin hahmon pinnassa olevan osittain hajotetun tai parsitun tunnun. Pinta ei ole yhtä ehjä kuin Kuvan 12 hahmolla. Viiva hajottaa hahmon muotoa,

ja siinä on tietynlainen yhteen kasaamisen tunne. Kehon palaset eivät tunnu lokahtaneen hahmossa täysin paikoilleen, vaan keho on välitilassa sen pinnan yhtenäisyyden ja sen rikkinäisyyden välillä.

6.4 Hahmokuvauksen muoto ja kauneus

Päätin keskittyä teoksissa ihmisen kasvojen ja rintakuvan kuvaamiseen. Haluan, että teoksessa oleva hahmo on suhteessa ihmisen kokoinen tai sitä suurempi. Osittain paperilla näkyvä hahmo luo katsojalle oletuksen sen isommasta koosta, se ei ole mahtunut kokonaan paperille. Rintakuva on myös helpompi hallita kuin kehon kokokuva.

Olen naisena tottunut piirtämään ja maalaamaan itselleni tuttuja piirteitä, ja naiskuvan maalaaminen on yksinkertaisesti minulle helpompaa. Naiskuvan lähestyminen tällä tavalla kantaa myös feminististä teemaa. Yritän kuitenkin tuoda naiseuden teoksiini yhtenä niissä mukana olevana piirteenä, ei niitä määrittävänä asiana.

Pyrin tuomaan hahmoihin elementtejä, jotka rikkovat naiskuvan normia ja sen odotettua mallia vaikeuttaen siihen kohdistuvaa ihailua. Tuon hahmojen kehon ja niiden asennon esiin tavoilla, jotka eivät ole niitä imartelevia. Hahmot eivät ole siroja ja niiden keho on massiivinen, mikä korostaa hahmon asennetta, sen ruumiillisuutta ja rujoutta.

Kuva 14. Hahmo 3 (Kähkönen 2019.)

Kuva 15. Hahmo 1 (Kähkönen 2019.)

Olen pyrkinyt yhtenäiseen värikköön värikokonaisuuteen, jossa värit työskentelevät yhdessä luoden kauniin ja harmonisen kokonaisuuden. Teoksessa on herkkää, ohutta ja siroa värikköä, siinä olevat puhtaat sävyt nousevat herkästi esille vaaleiden pastellisävyyden kautta (Kuva 15).

Langan voimakas sävy on maalauksen prosessin pohjalla, sen päälle tuleva maalaus luo hahmon pintaa ja muotoa. Ohuiden kerrosten peittävyys on osittaista, ja langan tuoma kudomainaisuus nousee sen voimakkaan värin ansiosta osittain hahmon pintaan. Se luo katsojalle kuvan ikään kuin pinnan alta loistavista hahmon suonistoista tai kudoksista.

Viiva antaa teokselle terävyyttä, veistosmaista ja maskuliinista muotoa, se rikkoo kehon pehmeää kääntöä ja olemusta. Langan avulla luotu kudomainen viiva on monitulkintainen: joissain kohtaa se on ihon alla hohtava turkoosi suonisto, toisissa kohdoin se on ihon päällä oleva viiva rikkomassa hahmoa tai kartoittamassa ihon eri tasoja ja muotoja (Kuva 14). Teoksissani on hiukan uhkaava tunnelma, sillä tuon hahmojen kehon esiin eteenpäin työntyneenä. Halusin tuoda hahmot esiin tavalla, joka tekee hahmoista negatiivisia ja epämiellyttäviä.

Olen halunnut tuoda kerroksittaisia ja harmonisia sävyä teokseen kovalla, särmikkäällä tai karulla tavalla. Tuntuu, että hahmojen kauneuden rinnalle teokset tarvitsevat kovuutta joko niiden olemuksen tai teeman kautta. Koen kauneuden olevan teema, joka vaatii itseensä sitä rikkovia piirteitä. Olen yrittänyt tuoda teoksiini vastenmielisyyttä ja viittauksia kuolemaan ja kehon sisäiseen kudokseen.

7 Pohdinta

Opinnäyteteokset kuuluvat kolmanteen tekniseen kokeilusarjaan, jossa olen yrittänyt tuoda hahmoon kerroksellisuutta, jonka avulla pystyn samanaikaisesti kuvaamaan sekä ihmisen ihoa että sisäistä kudosta. Tässä sarjassa olen mielestäni ensi kertaa onnistunut kerroksellisuudessa: teoksen hahmon liha ja sen pinta antavat onnistuneesti viitteitä ihon alla olevaan kudokseen.

Jälkeen päin huomaan teoksissa olevaa ylityöstöä, jota en huomannut niitä tehdessäni. Pyrin ottamaan tämän huomioon tulevaisuudessa. Ehkä teoksessa oleva hienovarainen vastenmielisyys on vahvempaa sen prosessivaiheissa.

Tämä tulee luultavasti olemaan sarja, jota jatkan jonkin aikaa. Tekniikka on vaikea, ja siihen tottuminen vie aikaa. Olen kiinnostunut tästä kerroksellisuudesta ja siitä, mihin asti pystyn sitä venyttämään. Lihan läpikuultavuudessa on jotain hyvin outoa ja kaunista.

Koen tämän sarjan olevan onnistunut siinä, mitä lähdin kokeilemaan. Pyrin kuitenkin kehittämään teoksen lihallista tai ruumiillista tuntumaa mahdollisesti jopa siihen pisteeseen, ettei se ainoastaan anna viitteitä suonistosta, vaan suonisto tai elimistön sisusta asettuu selvästi ihon pinnan alapuolelle.

Koen tässä sarjassa olevan vastenmielisyyden olevan hyvin hienovaraista, ja aion pyrkiä seuraavissa vahvempaan ruumiilliseen tuntumaan. Kauneus on iso osa teosta, ja ehkä hahmon ruumiillisuudessa tai olemuksessa oleva epämiellyttävyyys ei pysty kilpailemaan siinä olevan kauneuden kanssa.

Tällaisen kerroksellisen tekniikan käyttäminen tuo automaattisesti teokseen paljon kauneutta. Väripaletti on minulla monesti myös hyvin kaunis. Rakastan hempeitä ja lihaisia sävyjä terävällä turkoosilla tai vihreällä varjostuksella.

Pyrin tuomaan teoksissa esiin aikaisemmin mainittua vaikeasti havaittavaa kauneutta. Haluaisin kauneuden olevan teoksissa vaikuttava ja vahva elementti. Kauneus on minusta teoksissa olennaista. Jotta ne voivat esittää ruumiillista tuntumaa ja kehon sisustaa, niiden täytyy toimia visuaalisesti miellyttävällä tavalla. Pelkästään vastenmielinen teos ei ole minusta mielenkiintoinen, sillä se ei ole katsojalle lähestyttävä eikä se tuo teemaa esiin yhtä voimakkaasti.

8 Yhteenveto

Olen ihailnut Jenny Savillen ja Body Worlds -näyttelyn teoksia, niiden tapaa kuvata ihmistä. Ihmisen kuvaus on ruumiillista ja sen määrittävä tekijä on sen liha. Teoksissa oleva esteettisyys ja niiden vastenmieliset alkuperät tai teemat toimivat niiden kauneuden kanssa yhteen loistavasti, sekä kauneus että vastenmielisyys nousevat esiin toisensa avulla.

Mainitsin aikaisemmin Kar Rozenkranzin johdannon, jossa Rosenkarnz mainitsee kauneuden ja rumuuden olevan tosistaan riippuvaisia, niiden olevan jatkuvassa suhteessa toistensa kanssa ja tulevan näkyviin vain toistensa kautta.

Luonnossarjassani toin esiin kirjaimellisesti kuvattua ihmistä, jonka elimistöä on nostettu hahmon pintaan. Tuntuu, kuin luonnoksien latteaan kuvaukseen ei mahtuisi vastenmielisyyttä, vaan sen tuominen teokseen vaatisi enemmän kauneutta. Lähdin kokeilemaan hahmojen esittämistä tekniikalla, joka korostaa niiden kauneutta ja värien hohtoa. Koen kauneuden olevan yksi ehto sille, että hahmot pystyvät kantamaan ruumiillista ja brutaalia teemaa.

Olen halunnut tuoda kerroksittaisia ja harmonisia sävyä teokseen kovalla, särmikkäällä tai karulla tavalla. Tuntuu, että hahmojen kauneuden kanssa teokset tarvitsevat kovuutta joko niiden olemuksen tai teeman kautta. Pysin käyttämään kauneutta tavalla, joka herättää katsojassa hienovaraista vastenmielisyyttä. Teosten tulisi sisältää viittauksia kuolemaan, kehon sisäiseen kudokseen tai suonistoon.

Olen yrittänyt saada omassa työskentelyssäni vastapainoa teoksessa olevalle kauneudelle tuomalla teoksiini ruumiillisella tavalla vastenmielisiä teemoja. Kehon kuvaaminen tavalla, jossa sen liha on muuttunut kuultavaksi ja valoa läpäiseväksi, on jotain todella vierasta. Se kuvaa hienovaraisella tavalla välitilaa ihmisen kehon muodon ja sen muodottomuuden välillä. Se nostaa näkyviin kehossa olevia sisäelementtejä tavalla, joka muistuttaa katsojaa kuolemasta ja brutaaliudesta, mustelmista ja verisuonista.

Lähteet

Abrams A. 2016 Artnet <https://news.artnet.com/market/jenny-saville-420992>.
Luettu 3.4.2019.

Bosanquet, B. 1963. Three Lectures on Aesthetic. Indianapolis: Bobbs-Merrill.

Eco, U. 2008 Kauneuden Historia. Helsinki: WSOY.

Ginsburg, A. Stopbodyworlds <https://sites.google.com/site/stopbodyworlds/>.
Luettu 3.4.2019.

Kieran, M. 2005 Revealing art. 270 Madison Ave, New York: Taylor & Francis e-Library, 2004.

Kinnunen, A. 2000. Estetiikka. Helsinki: WSOY.

Korsmeyer C. 2011. Savoring Disgust: The Foul and the Fair in Aesthetics. New York: Oxford University Press.

Kähönen, J. 2018. Kuvataideopiskelija. Saimaan ammattikorkeakoulu. Imatra. Valokuvat 6-7 2018.

Kähönen, J. 2018. Kuvataideopiskelija. Saimaan ammattikorkeakoulu. Imatra. Valokuvat 3-5., 8.-15. 2019.

Mackenzie, S. 2005. The Guardian.
<https://www.theguardian.com/artanddesign/2005/oct/22/art.friezeartfair2005>.
Luettu 3.4.2019.

Matisse, H. 1908. Notes of a Painter.
<http://www.austincc.edu/noel/writings/matisse%20-%20notes%20of%20a%20painter.pdf>. Luettu 28.12.2018.

Saatchi Gallery a. Fulcrum Jenny Saville 1998-1999
https://www.saatchigallery.com/artists/artpages/jenny_saville_2.htm. Luettu 18.3.2019.

Saatchi Gallery b. Jenny Saville 2000
Gallery. https://www.saatchigallery.com/artists/artpages/jenny_saville_5.htm.
Luettu 18.3.2019.